

# יותר יפני מיפני

**ד"ר איליה פושקין**  
**(לא קרוב של)** גדל בברית  
המועצות, למד רפואה, התקרב  
לחב"ד, חזר בתשובה, עלה  
ארצה, התגרש, נטש את  
העולם החרדי, ואז גילה את  
תרבות יפן. לאחרונה הוא  
הוציא לאור את הספר המקסים  
"שירי הדב המאוהב", ובו  
שירים שכתב ביפנית ולצדם  
תרגום עברי. ולחשוב שהוא  
מעולם לא ביקר אפילו ביפן

מאת צפורה רומן

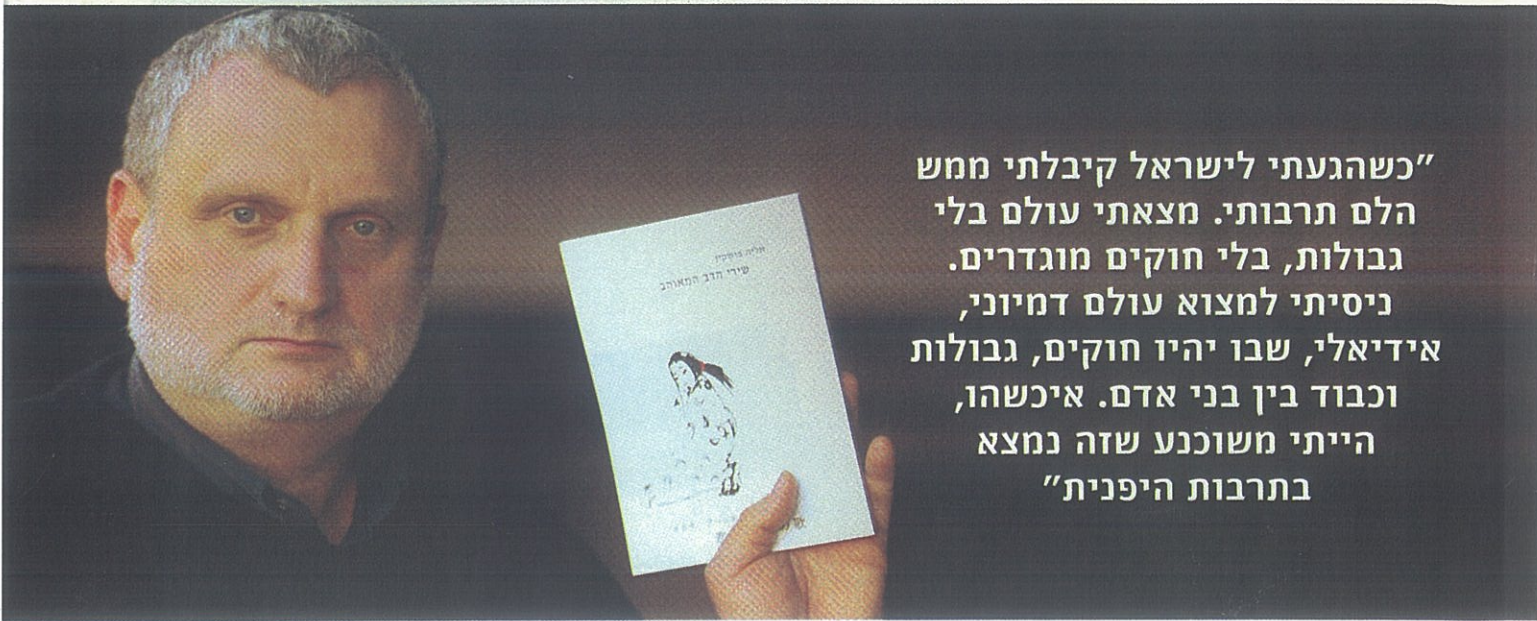
צילום: עדי אדר

**ל**נשים היפניות, ועירות הקומה ועדינות המ-  
ראה, נדמה ד"ר איליה פושקין הגבוה ורחב-  
הכתפיים לרב. במקום להיעלב, נטל פושקין  
(50) את הדימוי והפך אותו כותרת לספר  
השירים שכתב. "שירי הרב המאוהב", שיצא לא מכבר  
בהוצאת "אקדמון", הוא ספר שירים ייחודי בצורתו  
ובמבנהו, שנכתב במקור בשפה היפנית - עובדה מס-  
קרנת כלשעצמה, לאור העובדה שהרופא חובש הכיפה  
הסרוגה, יליד מוסקבה, חי בישראל זה עשרים שנה  
ומעולם לא היה ביפן.

"ההתעניינות שלי בשפה ובתרבות היפנית, כמו  
גם בנשים היפניות", הוא מחייך במבוכה, "התחיל  
לה לפני מספר שנים. אפשר לומר שזה היה במקביל

להמשך

"אחרי שנפרדתי מאשתי/ חזרתי /  
לבית הריק. / ברוך שובך/ פנה אליי  
החדר השומם. / 'בתיאבון' / אמר לי  
הסיר הריק. / 'אני אוהבת אותך' /  
השליכה אליי המיטה הריקה"  
(מתוך הספר "שירי הדב המאוהב")



**"כשהגעתי לישראל קיבלתי ממש הלם תרבותי. מצאתי עולם בלי גבולות, בלי חוקים מוגדרים. ניסיתי למצוא עולם דמיוני, אידיאלי, שבו יהיו חוקים, גבולות וכבוד בין בני אדם. איכשהו, הייתי משוכנע שזה נמצא בתרבות היפנית"**

#### והמשך

למשך גיל הארבעים. מצאתי את עצמי בעבודה לא מספקת, בתפקיד לא מספק, עם חיים חברתיים ואישיים לא מספקים ובמצב של 'מה עושים הלאה? ואז, החלטתי להתחיל ללמוד יפנית."

● למה דווקא יפנית?  
"לאמי המנוחה היה חוש אסתטי מפותח מאוד, ובכית היו תמיד ספרי אמנות ושריה יפניים. חזרתי לזה אחרי שנים, בתקופה של חור שחור בחיים".  
ההיסטוריה האישית שלו רצופה מהפכים. הוא נולד במוסקבה בבית יהודי מתבולל. "שמ" רנו יום כיפור וליל הסדר והלכנו לבית הכנסת כי היינו יהודים, אבל לא הקדנו על המסורת", הוא אומר. אמו, ד"ר אידה פושקין, הייתה רופאת נשים מצליחה שעשתה הסבה לגינקו-אונקולוגיה גיה. אביו, בנימין פושקין, פרופסור לפסיכולוגיה באוניברסיטת מוסקבה, נפטר כשאליה היה ילד. מילדותו היה ברור לו שיהיה רופא, אבל ברוסיה של אותם זמנים לא היה פשוט להגשים את החלום. כשנרשם לראשונה, לא התקבל לפקולטה לרפואה בשל יהדותו. כשהתקבל, היה יהודי יחיד בין 250 סטודנטים לרפואה.

הוא למד, סיים את בית-הספר לרפואה, עבר שנה ברפואת נשים, ואז פגש חב'רניקים והתקרב לתנועה. כשהיה בן 25 חזר בתשובה, הפך לחב'רניק מן השורה, ונישא לחוזרת בתשובה שהייתה כיר בשידוך.

"חיינו חיים ממש חרדיים. כשהגענו הנה, לפני עשרים שנה, הייתי עם פאות, חליפה שחורה וכובע שחור. אבל פה לא מצאתי לעצמי קהילה חרדית מתאימה. תנועת חב"ד בחו"ל ובישראל שונות לחלוטין. ברוסיה, כשמצב היהודים היה קשה, תנועת חב"ד הייתה מצוינת. היה ואקום רב חני שצריך למלא, ובאותו זמן הרבה יהודים חזרו בתשובה כי היה חשוב להם להרגיש חלק מהעם היהודי. אבל כאן, כשאתה יכול לשמור מצוות כמה שאתה רוצה ואיך שאתה רוצה, לא הרגשתי שאני צריך את המסגרת הזו. גם הייתי מופתע מאוד לג' לות שהחרדים כאן הולכים לפוליטיקה ומתעסקים עם כספים. התאכזבתי. היה לי קשה להתמודד עם המציאות. חוץ מזה, הצטרפתי למצוא את עצמי מכל מיני בחינות".

הוא עלה ארצה בגיל 27, עם אשתו, שני בנים ובתו הפעוטים, אבל חמש שנים לאחר העלייה התפרקה החבילה והם התגרשו. לאשתו לשעבר יש כיום זוגיות אחרת. שני בניה חובשי כיפות, משרתים בצה"ל ביחידות מבצעיות, ובתו סיימה מכללה חרדית.

הוא עצמו עשה שנה וחצי בשירות סדיר כר"ר פא ואחר כך התקבל לעבודה כרופא אורח עובד

הוא חיפש ציירת שתאייר את הספר בציורים יפניים עדינים, ובסופו של דבר הגיע למאשה טקצ'נקו, צעירה יהודייה המתגוררת באוקראינה, והיא זו שעטרה את השירים, לפי הנחיותיו. בשנת 2005 הוציא לאור את השירים ביפנית בלבד. לא חרונה הוציא את "שירי הרב המאוהב" ביפנית לצד תרגום עברי (של מירי ליטבק), ובמים אלה ממש תרגם את השירים גם לשפת אמו, והם עומדים לצאת גם ברוסית.

● מי היא נשואת שירי אהבתך שבספר?  
"יפנית", הוא מודה בחוסר רצון להתיר פלישה אינטימית לחייו. "יפנית שהייתה בישראל חוזרה אחר כך ליפן. האמת היא שתקופה מטימת הייתה לי כוונה למצוא אישה יפנית, להתחנן איתה ולהקים משפחה חדשה, כי חשבתי שהנשים היפניות הן האידיאל וגם חשבתי שהאופי שלהן מתאים לי. אבל אחרי שפגשתי נשים יפניות אמיתיות הבנתי שזה שונה במציאות. העדינות, הרוך, השקיפות, הן אשליה שלי".

בספר יש מאה שירים, חלקם בני ארבע שורות, בסגנון היקו היפני, וחלקם ארוכים יותר, אבל אלה לא שירי היקו יפניים, כי אני לא מתיימר להיות כמו יפני, הוא מרגיש. "אני רוצה לשמור על הייחוד שלי, כמי שאני, שכותב ביפנית".

רוב השירים עוסקים באהבה, כמו, למשל, השיר הבא: "מפני הסכנה הצב מגן על עצמו/ בשריון. / כיצד אגן על לבי/ מפני עדינותך?". חלק ניכר מהם מגלה בדידות תהומית: "אחרי שנפרדתי מאשתי/ חזרתי / לבית הריק, / ברוך שובך/ פנה אליי החדר השומם. / בתיאבון / אמר לי הסיר הריק. / אני אוהבת אותך/ השליכה אליי המיטה הריקה".

"נכון", מודה פושקין. "הייתה אהבה והיו גם הרבה רגעים של בדידות. אני מכיר מקרוב את תחושת הבדידות, וזה קשה. חסרים לי מאוד חי משפחה וזוגיות. אני איש של יחד, של נתינה. וכ שאתה רוצה לתת ואין לך - זה קשה".

● איך אתה מסביר את זה שלא היית עד כה ביפן?

"באופיי, אני לא תייר. הייתי ארבע פעמים בפריו, כי גדלתי בבית גם על תרבות צרפת, ולא התקרפתי אפילו למגדל אייפל. לא מעניין אותי לראות אתרים של תיירים. לנסוע לשבר עייים-שלושה ליפן, לראות מקומות היסטוריים - זה פשוט לא מעניין אותי. הייתי שמח לחיות שם, אבל אין לי אפשרות כלכלית להגשים את זה. וממילא, בניתיים למרתי להיות ריאלי. מכיוון שאני נשאר בירושלים, אשמח למצוא ישראלית ולכתוב לה שירים בעברית". ■

צה"ל. היום הוא רופא מינהל בקופת-חולים. "ארבע שנים שירתתי באוגדת איו"ש בין בית אל לרמאללה, בתקופה של האינתיפאדה. זאת הייתה תקופה סוערת בגזרה והרגשתי שאני עושה דברים חשובים. אהבתי מאוד את השירות, אבל היה חסר לי משהו מבחינה רוחנית. ואז התחברתי לנושא היפני".

התרבות היפנית, הוא אומר, שומרת מאוד על גבולות בין בני אדם, מטיפה לא לפגוע, לא להפריע. "זה האידיאל", הוא מרגיש. "כשהגעתי לישראל קיבלתי ממש הלם תרבותי. מצאתי עולם בלי גבולות, בלי חוקים מוגדרים, ובאיזשהו מקום ניסיתי למצוא עולם דמיוני, אידיאלי, שבו יהיו חוקים, גבולות וכבוד בין בני אדם. איכשהו, הייתי משוכנע שזה נמצא בתרבות היפנית, שחשבתי אותה לעדינה, רכה, לעולם אידיאלי. הייתה לי גם מחשבה, שבריעבר התבררתי, שהנשים היפניות הן רכות, עדינות, נעימות, כמו שהן נראות".

הוא הגיע לאוניברסיטה העברית בירושלים וחיפש את סטודנטיות יפניות שיסכימו ללמד אותו את שפתן, ובהמשך הגיע לסטודנט שהיה חבר בכת המקויה. "אף אחד מהם לא היה מורה מקצועי. אני בנתי את מערך השיעור בעצמי כדי ללמוד כמו שרציתי וכדי לדעת לדבר, לכתוב ולקרוא".

כדי לכתוב יפנית צריך להיות בקי ב-2,000 קאנג'י, סימנים שיש להם הרבה מושגים ופירושם. "לא קיבלתי השכלה מסודרת ורצופה בנושא, אבל בסך הכל מה שחשוב לי זה שאני יכול היום לדבר חופשי ולכתוב ביפנית. בקריאה אני חלש קצת יותר", אומר ד"ר פושקין, ומציג בפנינו שתי יצירות שהוא גאה בהן במיוחד: שירי הון יפני-עברי ויפני-רוסי, המיועדים לתקשורת יומיומית, שהוציא לאור (בהוצאת "אקדמון") בשנת 2005. בשני השיחונים יש הצעות שיחה לכל מיני מצבים שנתקלים בהם בימים, כמו למשל: איך אפשר לשאול על מצב בריאותו של חולה, להביע איחולי רפואה שלמה, לשאול על הישגים בעבודה ובלומודים, להציע עזרה, לברך לרגל חג או אירוע חגיגי, להביע פליאה, מבוכה, איינחות, חוסר אונים, הסכמה ועוד. "מעניין, השיחון היפני-רוסי נמכר מצוין ברוסיה. היפני עברי לא נמכר טוב. בישראל כנראה לא כלי-כך מתעניינים ביפן".

במהלך לימודי השפה היפנית החל ד"ר פושקין לכתוב שירים ביפנית. "ישבתי וכתבתי בערב, רבים, תוך כדי לימוד הכתיבה, והשירים התחילו להצטבר. בהתחלה ככלל לא חשבתי שייצא מזה ספר, אבל אחר כך ראיתי שיש לי חומר מתאים והחלטתי ללכת על זה".